

Міністерство культури та інформаційної політики України
*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 8
від «29» грудня 2021 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з театрального мистецтва початкового професійного спрямування,
клас музичного театру (мюзиклу)**

**Київ
2021**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ОСНОВИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас музичного театру (мюзиклу). Київ, 2021. 22 с.

Укладачі: **Почипецька Н. В.**, викладач, заступник директора з навчально-методичної роботи Харківської дитячої школи мистецтв № 3, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, *координатор групи*;
Лупеко О. І., викладач Криворізької музичної школи № 10, спеціаліст вищої категорії, старший викладач, керівник Зразкового театрального колективу «КРОК»;
Ткач Ф. Ф., викладач Мистецької театральної школи м. Одеси, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, «Відмінник освіти України».

Рецензенти: **Копильчак О. А.**, викладач, голова циклової комісії театральних дисциплін, завідувача денним відділом Львівського фахового коледжу культури і мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Тищук В. В., викладач Ужгородського інституту культури і мистецтв Закарпатської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни **«Основи акторської майстерності»** (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас музичного театру (мюзиклу) (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 р. № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів акторській майстерності, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу *в класі музичного театру (мюзиклу)*.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Основи акторської майстерності»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначених типовою навчальною програмою. Навчальні завдання з навчальної дисципліни **«Основи акторської майстерності»** підбираються викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування в учнів базових навичок акторської майстерності в їхньому органічному поєднанні з навичками вокалу, хореографії, сценічного руху як рівноправних засобів у втіленні творів музично-драматичного мистецтва. Водночас основна увага має бути сконцентрована на розвиток художньо-творчого мислення, мотивацію подальшого самостійного навчання, творчого пошуку, формування позитивного ставлення до творчої діяльності та подальшого здобуття театральної освіти професійного спрямування в системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни **«Основи акторської майстерності»** здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *груповий урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання

та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить для *1 – 5 років навчання – 35 год. на рік (1 год. на тиждень)*.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі рекомендовано також на розсуд викладача *загальну кількість навчальних годин* розподіляти на: поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмій учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці; повторення/закріплення пройденого матеріалу; репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів; планування та проведення інших форм роботи для планування різноманітних форм роботи, зокрема, відвідування вистав, концертів, інших культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом театральної мистецької освіти тощо; використання як традиційних форм та методів роботи, так й інноваційних: урок-гра, урок-подорож, урок-квест, перегляд відео, слайдів; відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі річного *комплексного контрольного заходу* (поєднує оцінювання результатів вивчення спеціальних дисциплін «Основи акторської майстерності», «Сценічна практика», «Основи сценічного руху» та «Сольний спів»), що включає результати навчання за типовою навчальною програмою. Програми підсумкового контролю укладають за принципом поступового опанування учнями літературно-драматичного матеріалу у формі показу *з обов'язковим використанням вокальних номерів у всіх роках навчання: 1 рік – етюди; 2 рік – інсценізація віршованого/прозового твору, народного українського обряду, сюжетної пісні; 3 рік – інсценізація народної/літературної казки; 4 рік – постановка п'єси з підліткової драматургії*. Наприкінці **5 (випускного) року** навчання проводиться **підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми як комплексний іспит**, що поєднує оцінювання результатів вивчення спеціальних дисциплін

«Основи акторської майстерності», «Сценічна практика», «Основи сценічного руху» та «Сольний спів» у формі вистави (музичної комедії, водевілю, мюзиклу, дитячої опери) за вибором викладача.

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їхніх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо. Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою (*Додаток*).

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання. Завдання: розвиток пам'яті фізичних дій, початкових навичок володіння елементами внутрішньої акторської психотехніки (пам'ять, увага, зосередження, інтуїтивне відчуття, уява, фантазія); опанування навичок взаємодії з учасниками театрального колективу; опанування невербальних засобів виразності (жести, хода, міміка, пластика, поза); формування навичок спостереження за живою природою, запозичення пластики, характерних особливостей та поведінки тварин, рослин, явищ з метою їх втілення у сценічному етюді; розвиток вміння діяти в запропонованих обставинах; розкриття поняття і змісту психофізичної дії.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Театр як вид мистецтва.</i> <i>Розвиток природних здібностей</i>	1.1. Музичний театр як різновид театрального мистецтва. Музично-драматичні жанри: опера, оперета, водевіль, мюзикл, музична вистава.	8	1.1. Розрізняє різновиди театрального мистецтва, зокрема знає музично-драматичні жанри. Знає прості театральні терміни, предмети та їхнє призначення в театрі.

	<p>1.2. Розвиток психофізичної сфери:</p> <ul style="list-style-type: none"> – увага (зорова, слухова) та її переключення; – пам'ять (логічна, моторна) та її продуктивність; – мислення; – інтуїтивне відчуття; – самоорганізація та активізація психофізичного апарату. <p>Розвиток рухової сфери:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сили та інтенсивності чуттєво-рухової реакції; – вивільнення м'язів; – координації мовлення й руху. <p>Освоєння сценічного майданчика.</p> <p>Розвиток базових навичок взаємодії з партнером.</p>		<p>1.2. Розуміє специфіку основних засобів виразності актора (пластика, голос, емоції).</p> <p>Демонструє початковий рівень володіння елементами внутрішньої психотехніки під час виконання вправ.</p> <p>Самостійно виконує прості рухові вправи «під рахунок».</p> <p>Володіє простими навичками зняття м'язової напруги.</p> <p>Ритмічно узгоджує рух з мовленням (співом).</p> <p>Виконує усвідомлено вправи на розвиток сценічної уваги, пам'яті, мислення, інтуїтивного відчуття.</p> <p>Орієнтується на сценічному майданчику.</p> <p>Прилаштовується до партнера (бачить, чує, сприймає).</p>
<p>Модуль 2. Темпоритм. Гімнастика почуттів</p>	<p>2.1. Поняття «темпоритм» (за К. С. Станіславським) у театральному мистецтві. Поняття «темпоритм» та музичні поняття «темп» і «ритм»: спільне та відмінне. Зовнішні прояви темпоритму в манері мовлення, енергійності жестикулювання і швидкості переміщення в просторі. Внутрішній темпоритм як засіб створення емоційного стану людини.</p>	<p>8</p>	<p>2.1. Розуміє темпоритм як стан внутрішньої (на рівні психіки) і зовнішньої (на рівні тіла) активності людини.</p> <p>Виконує рухи під музику в різних темпах на сценічному майданчику.</p> <p>Передає характер і настрій музики у вільних, пластичних імпровізаціях.</p> <p>Взаємодіє з іншими учасниками колективу, прилаштовується, працює з партнером у заданому темпоритмі.</p>

	<p>2.2. Пластична виразність. Запозичення («привласнення») пластики тварин, птахів, рослин, зображення неживих предметів. Уява та фантазія як засіб сценічного перетворення, видозмінювання реальних образів та речей.</p> <p>2.3. Міміка і жести як важливі акторські засоби виразу почуттів. Пам'ять фізичних дій. Прояв уяви в заданій ситуації. Видозмінювання образів реальних речей. Образи на основі асоціацій.</p> <p>Емоції та почуття. Розпізнавання емоційного стану за мімікою. Емоційна сприйнятливість, чутливість. Відгук міміки, тіла, голосу на емоційно-насичене середовище. Пам'ять фізичних дій: дії з уявними предметами.</p> <p>2.4. Почуття правди і віри. Сценічна правда та сценічна віра як елементи дії: переконаність дії, підкорення дії («мені потрібно»), мотивація дії (виправдання).</p>		<p>2.2. Демонструє уяву та фантазію в заданій наочній ситуації. Спостерігає та втілює пластику людей, тварин, зображує предмети.</p> <p>2.3. Створює образи на основі асоціацій. Проявляє уяву і фантазію в заданій ситуації.</p> <p>Знає та розрізняє емоції та почуття. Демонструє емоційне сприйняття, чутливість, навички прояву емпатії. Розпізнає емоційний стан людини за мімікою. Виражає емоційний стан за допомогою пластики жестів і міміки. Виконує вправи на розвиток пам'яті фізичних дій.</p> <p>2.4. Розуміє поняття «сценічна віра», «сценічна правда». У заданій ситуації вміє знаходити сценічне виправдання: – пози; – місця дії; – незв'язаних між собою дій; – темпоритму; – звуків; – несподіванок на сцені.</p>
<p>Модуль 3. <i>Психофізична дія як основа</i></p>	<p>3.1. Сценічна дія як живий органічний процес, спрямований на досягнення</p>	<p>11</p>	<p>3.1. Розуміє поняття «психофізична дія», знає її складові частини</p>

<p><i>театрально-го мистецтва</i></p>	<p>відповідної мети. Види сценічної дії: фізична, психічна, словесна тощо. Доцільність, обґрунтованість, продуктивність сценічної дії.</p> <p>3.2. Дія в умовах сценічної вигадки в запропонованих обставинах. «Магічне якби».</p> <p>3.3. Сценічне відношення/ ставлення до того, що склалося до початку/під час сценічної дії. Органічність спілкування на сцені через сценічне відношення/ставлення.</p>		<p>та особливості.</p> <p>3.2. Розуміє вплив запропонованих обставин та «магічного якби» на прояв уяви та фантазії. Виконує вправи на запропоновані обставини згідно з умовами творчого завдання.</p> <p>3.3. Розуміє поняття «сценічне відношення/ставлення». Вміє працювати над сценічним відношенням/ставленням та його зміною. Демонструє навички сценічного відношення/ставлення до персонажа, уявних речей, подій, відносин/стосунків як до реальних.</p>
<p>Модуль 4. <i>Сценічний етюд як перший етап формування виконавських умінь і навичок</i></p>	<p>4.1. Етюд як коротка, проста сценічна дія. Структура та принципи побудови сценічного етюду: експозиція, зав'язка, розвиток драматичної дії, кульмінація, розв'язка.</p> <p>4.2. Органічне існування в сценічному етюді. Імпровізація. Поняття: «оцінка факту», «публічна самотність», «четверта стіна».</p> <p>Етюдна робота.</p>	<p>8</p>	<p>4.1. Розуміє поняття «сценічний етюд». Знає принципи побудови і складові частини етюду. Утримує увагу до об'єктів під час роботи в етюді.</p> <p>4.2. Володіє навичками імпровізації. Оцінює факти та події на сценічному майданчику за принципом «факт породжує дію».</p> <p>Діє в умовах публічної самотності. Вміє в роботі над вправою оцінити факт та діяти відповідно до ситуації. Вміє передати характерні особливості образів та поведінку героїв, предметів,</p>

		явищ під час виконання сценічного етюду. Володіє навичками «бачити», «чути», «аналізувати», «діяти».
Всього годин у навчальному році:		35

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- демонструє початковий рівень володіння елементами внутрішньої психотехніки;
- орієнтується на сценічному майданчику під час показу сценічного етюду;
- відчуває і відгукується на емоційно-насичене середовище, зокрема на характер музики;
- володіє початковими навичками невербального спілкування, вмie відображати емоції, застосовуючи виразність міміки і жестів;
- створює сценічний етюд в умовах сценічної вигадки, демонструючи органічну поведінку на сцені та техніку виконання.

Другий рік навчання. Завдання: формування навички виконавської майстерності, внутрішнього бачення, вміння викликати в пам'яті пережиті емоції та почуття; засвоєння понять «сценічна атмосфера», «емоційна пам'ять», «підтекст» як елемент внутрішньої дії; розвиток вміння відтворювати задану сценічну атмосферу за допомогою музики; розвиток вміння знаходити засоби, прийоми та способи спілкування з партнерами, створювати внутрішній монолог із урахуванням думок, почуттів та характеру образу і ставлення оточуючих (партнерів, глядачів) до нього.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5. Сценічна атмосфера	5.1. Розвиток психофізичної та емоційно-вольової сфер: <ul style="list-style-type: none"> – уваги, пам'яті, мислення, інтуїтивного відчуття; – творчої уяви і фантазії; – вміння вивільняти м'язи; – сили та інтенсивності чуттєво-рухової реакції; – пластичної виразності рухів. 5.2. Сценічна атмосфера. Роль музики в її створенні.	8	5.1. Демонструє навички м'язового контролю; первинні навички прояву сценічної свободи, уваги, пам'яті, мислення, інтуїтивного відчуття. Демонструє координацію та пластичність рухів відповідно до творчого завдання. Фантазує, проявляє творчу уяву під час виконання вправ та етюдів. 5.2. Розрізняє характер музики та відтворює задану

	Поняття «сценічний простір».		атмосферу під час виконання групових вправ та етюдів під різножанровий музичний супровід і без нього в: – запропонованих обставинах; – заданому темпоритмі; – сценічному спілкуванні. Відчуває сценічний простір відповідно до сценічної атмосфери.
Модуль 6. <i>Емоційна пам'ять.</i> <i>Внутрішнє бачення.</i> <i>Взаємодія і партнерство</i>	6.1. Емоційна пам'ять. Внутрішнє бачення. Кінострічка бачення. Вправи на створення «кінострічки бачення», «зрине мовлення» і «мовлення подумки». 6.2. Спілкування: словесне, фізичне, сценічне «випромінювання». 6.3. Взаємодія і партнерство. Монолог і діалог. Елементи живого процесу сценічної взаємодії: оцінювання факту, орієнтація, привернення уваги партнера, пристосування до партнера, об'єкту.	8	6.1. Розуміє поняття «емоційна пам'ять»: демонструє вміння викликати в пам'яті особисті враження, переживання, почуття тощо. Вміє відтворити на сцені пережиті в реальному житті почуття. Демонструє навички внутрішнього бачення того, про що думає, безперервного внутрішнього бачення. 6.2. Демонструє вміння знаходити засоби, прийоми та способи спілкування у вправах та етюдах. 6.3. Вміє зацікавитись партнерами, «бачити» і «чути», активно взаємодіяти та протидіяти партнерам. Вміє аналізувати власні дії, дії партнерів та застосовувати ці навички під час роботи у вправах та етюдах. Вміє доносити до глядача думки персонажа, розкривати його внутрішній світ.
Модуль 7. <i>Словесна дія, підтекст.</i> <i>Внутрішній монолог</i>	Словесна дія, підтекст, внутрішній монолог. Фізична дія як основа дії словесної. Словесна та фізична дія під час побудови сценічного	11	Розуміє, що основа словесної дії – дія фізична. Демонструє навички дії за допомогою слів. Виконує вправи-ігри на словесну дію, які потребують точного дотримання думки; на

	спілкування як створення взаємодії. «Витискання» фізичних дій словом. Виправдання слів. Підтекст як наскрізна дія в тексті.		передачу думок з певною метою. Знає і розуміє, що підтекст – це елемент внутрішньої дії. Розуміє підтекст твору і застосовує його в роботі над роллю. Розуміє поняття «внутрішній монолог». Створює внутрішній монолог залежно від думки, почуттів, відношення/ ставлення, характеру певного персонажа. Виконує етюди на: – внутрішнє життя персонажа, – виявлення позиції до події, явища, персонажів, – пристосування до партнерів, – внутрішній монолог.
Модуль 8. <i>Підготовка інсценізації віршованого/ прозового твору, народного українського обряду, сюжетної пісні</i>	Репетиційна робота над інсценізацією із застосуванням вокальних номерів.	8	Використовує отримані знання і навички виконавської майстерності в репетиційній роботі над інсценізацією. Демонструє набуті навички в роботі над образом.
Всього годин у навчальному році:			35

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- орієнтується в сценічному просторі, проявляє сценічну свободу, увагу;
- відтворює задану сценічну атмосферу в публічному показі;
- вміє спілкуватись в умовах виправданого мовчання;
- аналізує власні дії та дії партнерів, втілює їх під час показу;
- розуміє підтекст і застосовує його під час виконання ролі.

Третій рік навчання. Завдання: розвиток вміння зосереджуватися на заданому об'єкті та абстрагуватись від зовнішніх подразників, активно «жити» на сцені, «бачити», «чути», «думати» в трьох колах уваги; формування навичок роботи над сценічним образом: створення характеру персонажа та його характерних рис у пластиці, ході, манерах, манері розмови та співу, вміння

знайти «зерно образу»; опанування сценічного простору та побудови мізансцени; розкриття поняття головного конфлікту, ознайомлення з різновидами та формами існування конфлікту.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9. <i>Сценічна увага</i>	Три кола уваги: мале, середнє та велике. Тренінг переведення уваги з одного уявного кола в інше. Переключення уваги. Довільна увага в уявній площині. Стійкість сценічної уваги. Характерні риси оточуючого середовища та їхнє втілення як рис образу на сцені.	8	Відрізняє та використовує три кола сценічної уваги під час виконання творчого завдання. Володіє навичками активно «жити», «бачити», «чути», «думати» в трьох колах уваги. Вміє зосереджуватися на заданому об'єкті. Володіє навичками абстрагування від зовнішніх подразників, які розсіюють увагу. Демонструє навички переключення уваги з одного уявного кола в інше, розширюючи чи звужуючи коло сприйняття. Вміє помічати характерні риси оточуючого середовища, втілювати їх як риси образу на сцені.
Модуль 10. <i>Характер і характерність. Створення сценічного образу. «Зерно» образу</i>	Характер і характерність. Пошук «зерна» образу. Характерні риси персонажа (пластика, хода, манери, манера розмови/співу) у роботі над образом. Створення характерності сценічного образу засобами творчого перевтілення.	8	Розрізняє поняття «характер» і «характерність». Вміє втілювати внутрішні та зовнішні риси, що створюють неповторний індивідуальний образ персонажа. Створює самостійно та/або за допомогою викладача характер персонажа та переконливо втілює його характерні риси через пластику, ходу, манеру поведінки та розмови/співу.

			Визначає «зерно» образу та втілює у творчому процесі.
Модуль 11. <i>Прозовий твір. Його композиційна будова. Фабула та сюжет. Подія і конфлікт</i>	Прозовий твір. Аналіз твору і його композиційна будова. Різниця між фабулою та сюжетом. Поняття: «конфлікт», «подія». Предмет конфлікту, дві його сторони. Подія як факт, обставина, пригода. Головні події та їхній дійовий аналіз.	11	Аналізує твір, виділяє елементи його композиційної будови. Визначає головні події та завдання твору, його фабулу і сюжет, головний конфлікт, різновид та форму існування конфлікту. Демонструє набуті навички в етюдній роботі над прозовим твором.
Модуль 12. <i>Підготовка інсценізації народної/літературної казки. Мізансценування</i>	Репетиційна робота над інсценізацією народної/літературної казки з використанням вокальних номерів. Опанування сценічного простору, побудова мізансцен.	8	Використовує отримані знання і навички виконавської майстерності в репетиційній роботі над інсценізацією. Демонструє навички опанування сценічного простору. Розуміє побудову мізансцен.
Всього годин у навчальному році:			35

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- вміє зосереджувати свою увагу на заданому об’єкті та абстрагуватись від зовнішніх подразників;
- існувати органічно в трьох колах уваги;
- створює та демонструє характер персонажа та його характерні риси в пластиці, ході, манері поведінки та розмови/співу, визначає «зерно» образу;
- демонструє усвідомлення головного конфлікту;
- демонструє впевнене опанування сценічного простору та правильне втілення мізансцен.

Четвертий рік навчання. Завдання: розвиток навичок органічної дії на сцені в роботі з драматургічним матеріалом (відчуття сценічної правди та віри); оволодіння навичками використання «багажу емоційної пам’яті»; засвоєння прийомів роботи з підтекстом у створенні образу; вироблення практичної схеми роботи над роллю та образом (використання другого плану та внутрішнього монологу, здатність імпровізувати).

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 13. <i>П'єса як літературна основа вистави. Сценічна правда та віра як елементи дії</i>	<p>13.1. Драматургія як окремий вид літератури і мистецтва. Жанри драматургії. Побудова драматичного твору, конфлікт та події в п'єсі (на прикладі твору навчального репертуару).</p> <p>13.2. Сценічна правда та віра в умовах роботи над драматургічним твором. Віра в правдивість власних дій, у правду втілюваного почуття і природність виконуваних дій.</p>	8	<p>13.1. Відрізняє драматичний твір від інших видів літератури. Знає і розрізняє жанри драматургії. Знає ознаки драматичного твору. Знає побудову п'єси, вміє визначити тему, ідею, основні події, розділяти п'єсу на події та частини. Розуміє терміни: репліка, ремарка, композиція, конфлікт у драматичному творі.</p> <p>13.2. Вміє користуватись «багажем емоційної пам'яті». Виконує вправи на органіку поведінки в запропонованих обставинах (зміни місця, дії, часу).</p>
Модуль 14. <i>Сценічна дія. Логіка і послідовність дії. Словесна дія</i>	<p>14.1. Сценічна дія як основа театрального мистецтва. Ознаки дії: наявність мети і вольове походження. Види дії: психічні, фізичні, внутрішні і зовнішні. Оцінка факту, «прибудова».</p> <p>14.2. Словесні дії. Психофізична виразність мови, словесні впливи як підтекст. Мова і тіло.</p>	8	<p>14.1. Розрізняє види сценічної дії. Виконує вправи на: – виправдання мети (для чого роблю); – виправдання дії (що роблю); – спосіб виконання (як роблю).</p> <p>14.2. Розуміє, що таке «словодія». Промовляє фразу із заданим підтекстом. Вміє використовувати навички роботи з підтекстом у створенні образу. Володіє пластикою на рівні дії: словом, жестом, мімікою.</p>
Модуль 15. <i>Сценічне відношення/ ставлення та спілкування.</i>	<p>15.1. Сценічне відношення/ ставлення як основа взаємодії. Органічний безперервний процес спілкування.</p>	11	<p>15.1. Діє в момент зміни відношення/ ставлення до людини, предмету, до місця дії, до зміни події. Виконує вправи-етюди на створення</p>

<p>Акторська імпровізація</p>	<p>Взаємовідносини з глядачем (гра «на публіку», гра «над глядачем») та їхні наслідки. Створення «життєвих ситуацій», де неможливо спілкуватися за допомогою слів. Спілкування в умовах виправданого мовчання (мімодрами).</p> <p>15.2. Акторська імпровізація: на вільну тему; на тему літературного матеріалу; на музичну тему. Групові імпровізації.</p>		<p>«життєвих ситуацій», де неможливо спілкуватися за допомогою слів. Володіє навичками утримання уваги та уваги в умовах виправданого мовчання.</p> <p>15.2. Імпровізує під час виконання творчого завдання (демонструє акторські «знахідки», розвиток ролі в заданому мізансценічному «малюнку»). Застосовує вокальні навички в роботі над музичними номерами (готовий до зміни тональності, темпу, ритму тощо).</p>
<p>Модуль 16. Робота над роллю. Роль та образ. Підготовка п'єси з підліткової драматургії</p>	<p>Загальний аналіз ролі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – тема, ідея; – основні події; – завдання та надзавдання; – наскрізна дія; – конфлікт; – підтекст, внутрішній монолог; – другий план; – лінія поведінки. <p>Пошук внутрішньої та зовнішньої характерності сценічного образу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – внутрішній темпоритм; – характерні риси; – мова та голос; – пластика рухів, хода. <p>Репетиційна робота з костюмами, декораціями та реквізитом.</p>	<p>8</p>	<p>Розуміє поняття «загальний аналіз ролі». Демонструє навички роботи над роллю: дійовий аналіз ролі, створення підтексту, розроблення другого плану та внутрішнього монологу; відтворення лінії поведінки героя. Вміє створити зовнішню характерність сценічного образу та відшукати внутрішню сутність характеру сценічного персонажа за допомогою пластики рухів, голосової та мовленнєвої характеристики. Знаходить та утворює зовнішні характерності образу персонажа. Вміє використовувати костюми, декорації та реквізит у роботі над виставою.</p>
<p>Всього годин у навчальному році:</p>			<p>35</p>

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

– демонструє навички роботи над роллю: вміє створювати підтекст, розробляти другий план та внутрішній монолог; відтворює лінію поведінки героя, його пластику;

– вміє діяти в момент зміни відношення/ставлення до людини, предмету, до місця дії, до зміни події;

– органічно поєднує набуті навички зі співу, хореографії, сценічного руху з акторською майстерністю під час публічного показу.

П'ятий рік навчання. Завдання: формування уявлення про музичну драматургію як першооснову музичної вистави; ознайомлення із засобами створення сценічного образу актором-співачом, з основними законами органічної поведінки на сцені в музичній виставі; навчання діяти на сцені та виражати цю дію словом, звуком, співом, пластикою.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 17. <i>Перетворення музично-драматичного твору на театральну виставу</i>	Особливості створення образу в музичній виставі. Дія в різних темпоритмах одночасно. Навички роботи над роллю/вокальною партією.	8	Працює над роллю та вокальною партією: вміє створювати підтекст, розробляти другий план та внутрішній монолог. Демонструє результати самостійної роботи над роллю. Вміє розробляти і виконувати етюди на минулі події. Розробляє лінію поведінки героя, його пластику.
Модуль 18. <i>Практична робота над ролями/вокальними партіями музичної вистави</i>	18.1. Теоретичний розбір перспективи ролі. Словодія. Акторський тренінг та робота актора над роллю. Сценічне спілкування з партнером: робота над словодією в практичній роботі над сценами та музичними номерами вистави. 18.2. Темпоритм в етюдах, уривках з вистави. Темпоритм окремих людей (за спостереженням). Дія в різних темпоритмах одночасно.	8	18.1. Демонструє навички акторського тренінгу та роботи актора над роллю, сценічного спілкування з партнерами в практичній роботі над сценами та музичними номерами вистави. 18.2. Вміє користуватися набутими знаннями, навичками та вміннями у творчому пошуку та створенні темпоритму в роботі над сценами вистави.

	Етюдна робота над сценами та музичними номерами вистави: пошук і створення темпоритму. Одиночні та групові етюди підвищеної складності.		Вміє діяти в різних темпоритмах одночасно.
Модуль 19. <i>Музична вистава: музична комедія, водевіль, мюзикл, дитяча опера</i>	19.1. Розкриття дійової природи співу (дійової інтонації). Відбір найбільш виразних засобів для конкретної ролі (партії). Робота з вокальними номерами (арії, дуети, ансамблі, хори). 19.2. Значення сценічного оформлення, реквізиту, костюмів, гриму. Грим як важливий виразний засіб створення художнього образу вистави. Специфіка та основні правила його нанесення. Репетиційна робота з костюмами, декораціями та реквізитом.	11	19.1. Вміє взаємодіяти з партнером у виконанні вокальних номерів вистави: застосовує навички акторської майстерності. 19.2. Використовує набуті навички, знання та вміння в роботі над роллю (партією). Демонструє базові навички нанесення тонального та простого, казкового чи характерного гриму. Вміє використовувати костюми, декорації та реквізит у роботі над виставою.
Модуль 20. <i>Засвоєння навичок взаємодії з партнером у системі музично-ритмічного строю</i>	Вокально-технічні навички, координація, виразна пластика, міміка і жести у творчому задумі вистави. Вокально-технічні навички сольного співу (співацька постава, звукоутворення, чисте інтонування, розвинене дихання і звуковедення, атака звуку, дикція, артикуляція, робочий діапазон тощо) у роботі над роллю в музичній виставі. Координація виразної пластики і музичного ритму, міміки і жестів, слова або співу та фізичної дії в заданих мізансценах.	8	Володіє на належному рівні вокально-технічними навичками сольного співу. Вміє постійно контролювати стан власного голосового та артикуляційного апаратів. Демонструє виразність, яскравість, глибину, жвавість і щирість переживання під час виконання ролі/вокальної партії в музичній виставі. Відтворює сценічний образ за допомогою виразних пластичних рухів і музичальності, почуття ритму й координації міміки і жестів, слова і фізичної дії в заданих мізансценах.
Всього годин у навчальному році:		35	

Під час виконання програми **підсумкового контролю** учень/учениця:
– володіє виконавськими вміннями та навичками з основ майстерності актора під час художнього втілення музично-драматичного твору;

– володіє базовими елементами техніки драматичного актора (орієнтується в просторі, виконує дії з уявними предметами) та музичного актора (володіння голосом, вокальним музикуванням), впевнено поєднуючи їх для забезпечення виразного, технічно й художньо досконалого донесення змісту постановки;

– відтворює прості сценічні образи за допомогою виразних пластичних рухів і музикальності, почуття ритму й координації, міміки і жестів, слова, співу й фізичної дії в заданих мізансценах;

– вміє та постійно контролює стан власних голосового та артикуляційного апаратів;

– демонструє виразність, яскравість, глибину, жвавість і щирість переживання під час виконання ролі або вокальної партії.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актерское мастерство : Американская школа. Москва : Альпина Паблишер. 2016. 408 с. URL: <https://bit.ly/3m2NRdD> (дата звернення: 30.05.2021).
2. Актерское мастерство каждый день. *Хрестоматия актёра*. URL: <http://jonder.ru/hrestomat> (дата звернення: 30.05.2021).
3. Александровская М. Б. Методические рекомендации по организации тренинга психофизического аппарата актера. *Международный культурный портал. Эксперимент*. URL: <https://bit.ly/3uj7LF4> (дата звернення: 30.05.2021).
4. Альшиц Ю. Л. Тренинг forever! Москва : РАТИ–ГИТИС, 2009. 256 с.
5. Барабан Л. І., Дятчук В. В. Український тлумачний словник театральної лексики. Київ : СВС, 1999. 94 с.
6. Бартоу А. Актёрское мастерство. Американская школа. Москва : Альпина нон-фикшн. 2013. 405 с.
7. Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво. 1977. 244 с.
8. Вахтангов Е. Б. Материалы и статьи. Москва : Искусство. 1978. 212 с.
9. Гиппиус С. Гимнастика чувств : Тренинг творческой психотехники. Москва; Ленинград : Искусство, 1967. 295 с.
10. Голубовский Б. Г. Наблюдения. Эюд. Образ. Москва : ГИТИС, 2001. 144 с.
11. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер. URL: <http://1576.ua/books/7347> (дата звернення: 30.05.2021).
12. Десятерик Д. Про Гротовського. *Газета «День»*. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/pro-grotovskogo> (дата звернення: 30.05.2021).
13. Ежи Гротовский. *Culture.pl*. URL: <https://culture.pl/ru/artist/ezhi-grotovskiy> (дата звернення: 30.05.2021).
14. Ершов П. М., Симонов В. П. Темперамент. Характер. Личность. Москва : Искусство, 1984. 160 с.

15. Єрмакова Н. Лесь Курбас – театральний педагог. *Проблеми театральної освіти в Україні* : матеріали наук. конф. Київ : ВВП «КОМПАС», 2003. С. 9–11.
16. Захава Б. Е. Мастерство актёра и режиссёра : учеб. пособ. Изд. 5-е. Москва : РАТИ–ГИТИС, 2008. 432 с.
17. Кісін В. Режисура як мистецтво та професія. Київ : КМ Academia, 1999. 267 с.
18. Кипнис М. Актёрский тренинг. 128 лучших игр и упражнений для любого тренинга. Москва : АСТ, 2009. 832 с.
19. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. О действенном анализе пьесы и роли. Москва : ГИТИС, 2005. 573 с.
20. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. *Театральная библиотека Сергеева*. URL: <http://teatr-lib.ru/Library/Knebel/ped/> (дата звернення: 30.05.2021).
21. Кнебель М. О. Слово в творчестве актёра. Москва : РАТИ–ГИТИС, 2009. 160 с.
22. Кнебель М. О. О действенном анализе пьесы и роли. URL: http://teatre.com.ua/lib/o_dejstvennom_analyze_pjesy_u_roly_maryja_knebel/ (дата звернення: 30.05.2021).
23. Кокорин А. К. Вам привет от Станиславского : учеб. пособ. URL: <http://padaread.com/?book=68198> (дата звернення: 30.05.2021).
24. Коломієць Р. Театр Саксаганського і Карпенко-Карого. Київ : Мистецтво, 1984. 100 с.
25. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук. Київ : Факт, 2000. 160 с.
26. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
27. Крушельницький М. Статті, спогади : збірник. Київ : Мистецтво, 1969. 184 с.
28. Курбас Л. Філософія театру. Київ : Основи. 2001. 917 с.
29. Мар'яненко І. О. Сцена, актори, ролі. Київ : Мистецтво, 1964. 290 с.
30. Мар'яненко І. О. Минуле українського театру. Київ : Мистецтво, 1953. 183 с.
31. Мочалов Ю. Композиция сценического пространства. Москва : Просвещение. 1981. 239 с.
32. Немирович-Данченко В. И. Рождение театра. Москва : Правда, 1989. 575 с.
33. Олійник Л. До питання виховання акторів на першому курсі. *Проблеми театральної освіти в Україні* : матеріали наук. конф. Київ : ВВП «Компас». 2003. С. 12–21.
34. Пави П. Словарь театра. Москва : Просвещение, 1991. 522 с.
35. Пацунов В. П. Експериментальна режисура : програма. Київ : КНУКіМ, 2000. 9 с.
36. Петров В. А. Нулевой класс актера. Москва : Искусство, 1985. 80 с.

37. Поламишев А. Событие – основа спектакля. Москва : Советская Россия. 1977. 112 с.
38. Поламишев А. Мастерство режиссера : Действенный анализ пьесы. Москва : Просвещение, 1982. 224 с.
39. Поляков М. Я. О театре. Поэтика, семиотика, теория драмы. Москва : Международное агентство «А. Д. и театр», 2000. 384 с.
40. Ремез О. Мастерство режиссера : Пространство и время спектакля. Москва : Искусство, 1983. 144 с.
41. Ремез О. Мізансцена – мова режисера. Київ : Мистецтво, 1970. 130 с.
42. Рождественская Н. В. Проблемы сценического перевоплощения : учеб. пособ. Ленинград : ЛГИТМИК, 1978. 130 с.
43. Розовский М. Г. Превращение. Москва : ВТО, 1983. 160 с.
44. Саксаганський П. Думки про театр. Київ : Мистецтво, 1955. 231 с.
45. Сарабьян Э. Актёрский тренинг по системе Георгия Товстоногова. Москва : АСТ; Владимир : ВКТ, 2010. 320 с.
46. Сарабьян Э. Актёрский тренинг по системе Станиславского : Речь. Слова. Голос. Москва : АСТ, 2010. 160 с.
47. Симонов П. В. Теория отражения и психофизиология эмоций. Москва : Наука, 1970. 144 с.
48. Создание актёрского образа : Теоретические основы : учеб. пособ. Москва : РАТИ–ГИТИС, 2008. 244 с.
49. Станиславский К. С. Об искусстве театра : избранное. Москва : ВТО, 1982. 512 с.
50. Станиславский К. С. Работа актера над собой. URL: <http://www.etnolog.org.ua/pdf/e-biblioteka/mystectv/teatr/stanislavskiy/tom2.pdf> (дата звернення: 30.05.2021).
51. Станиславский К. С. Работа актера над ролью. URL: <http://teatrsemya.ru/lib/rejissura/stanislavskij-4-rabota-aktera-nad-rolyu.pdf> (дата звернення: 30.05.2021).
52. Стреллер Дж. Театр для людей. Москва : Молодая гвардия, 1983. 285 с.
53. Таршис Н. А. Музыка в спектакле. Ленинград : Искусство, 1978. 128 с.
54. Театр и кино. *Энциклопедия «Кругосвет»*. URL: http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/teatr_i_kino (дата звернення: 30.05.2021).
55. Театральная библиотека : пьесы, книги про театр, кино. URL: <http://biblioteka.teatr-obraz.ru> (дата звернення: 30.05.2021).
56. Театральная энциклопедия. Библиотека Гумер – культурология. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Teatr/_Index.php (дата звернення: 30.05.2021).
57. Теория театра : Школа драматического искусства. *Академические тетради : альманах*. Вып. 7. Москва : Академические тетради, 2001. С. 254–273.

58. Товстоногов Г. А. Зеркало сцены. В 2-х кн. Ленинград : Искусство, 1984. 261 с.
59. Топорков В. Про техніку актора. Київ : Мистецтво, 1961. 105 с.
60. Уроки інтелігентності: етикет поведінки у театрі. URL: <http://www.xktei.km.ua/files/18016.pdf> (дата звернення: 30.05.2021).
61. Учитель голлівудських зірок з Тернопільщини. *Йод.media*. URL: <https://bit.ly/3yG0gZy> (дата звернення: 30.05.2021).
62. Френкель М. Современная сценография. Киев : Мистецтво, 1980. 132 с.
63. Френкель М. Пластика сценического пространства. Киев : Мистецтво, 1987. 182 с.
64. Чехов М. А. Об искусстве актера. Москва : Искусство, 1999. 271 с.
65. Чехов М. А. Путь актера: Жизнь и встречи. Москва : АСТ : Астрель; Владимир : ВКТ. 2011. 556 с.
66. Шахматов Л. М. Сценические этюды : подход к роли : учеб. пособ. Москва : Просвещение, 1971. 247 с.
67. Эйзенштейн С. Избранные произведения в 6-ти томах. Москва : Искусство, 1964–1971.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Демонструє слабо сформовані виконавські вміння та навички, низький рівень художньо-образного мислення, має недостатньо розвинутий виконавський апарат (фізичний, мовленнєвий). Має низький рівень уваги, уяви та фантазії. Має певні труднощі із запам'ятовуванням тексту. Не може опанувати вправи з основ акторської майстерності в повному обсязі, здатен сприймати та виконувати лише фрагменти вправ та завдань. Під час їх виконання припускається значної кількості помилок. Намагається працювати в колективі, але не здатен працювати самостійно.
Середній	4 – 6	У цілому розуміє та сприймає теоретичну частину навчальної дисципліни, театральну термінологію. Має посередньо сформовані вміння аналізувати, фантазувати та розмірковувати, недостатньо розвинутий виконавський апарат. Володіє основними навичками, необхідними для втілення художньо-образного рішення в процесі сценічної діяльності. Самостійно, хоча невпевнено, застосовує ці навички на практиці. Припускається значних помилок, які здатен виправити за допомогою викладача. Може працювати в колективі. Домашнє завдання виконує несистематично.
Достатній	7 – 9	Розуміє основні вимоги дисципліни. Достатньо вільно використовує театральну термінологію. Демонструє стандартне мислення, проявляючи сценічну увагу, спостережливість, уяву, фантазію на достатньому рівні. Досить вільно володіє фізичним та мовленнєвим апаратом. Під час виконання сценічних етюдів та відтворення сценічних образів намагається проявляти самостійне художнє мислення. На уроках працює із задоволенням. Має незначні труднощі у виконанні самостійної роботи та домашнього завдання.
Високий	10 – 12	Має високий рівень теоретичних знань та практичних навичок з акторської майстерності. Вільно володіє театальною термінологією. Добре знає принципи побудови етюду та вистави. Вільно володіє різними елементами акторського тренінгу. Може використовувати набуті технічні навички під час вирішення виконавських завдань, самостійно втілювати музичну та пластичну характеристику персонажа в роботі над роллю, за необхідності імпровізувати. Вміє аналізувати власну роботу і роботу партнерів. Має прагнення до творчого розвитку.